

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я»

Навчальний рік 2021 - 2022

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва напрямку підготовки)

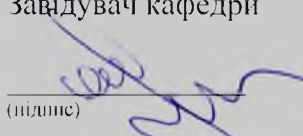
спеціальність 223 «Медсестринство»
(шифр і назва спеціальності)

курс 2-й

Силабус навчальної дисципліни
затверджений на засіданні кафедри
громадського здоров'я та управління
охороною здоров'я

Протокол від
“09” березня 2021 року № 5

Завідувач кафедри

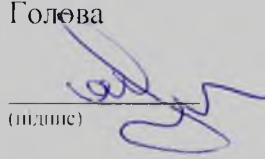

Огнєв В.А.
(прізвище та ініціали)

“09” березня 2021 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем
професійної підготовки медико-профілак-
тичного профілю

Протокол від
“04” травня 2021 року № 10

Голова

Огнєв В.А.
(прізвище та ініціали)

“04” травня 2021 року

1. Дані про викладача, що викладає дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Гапонова Еліна Олександрівна
Контактний тел.	057-707-73-09
E-mail:	eo.haponova@kntmu.edu.ua
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	Понеділок 13.00-15.00, ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

д.мед.н., проф. Огнєв В.А.,
к.е.н., доц. Гапонова Е.О.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Економіка охорони здоров'я» включає в себе інформацію щодо сутності та особливостей економіки та економічних відносин в цілому та в сфері охорони здоров'я зокрема та передбачає вивчення теоретичних знань щодо особливостей економічної діяльності в сфері охорони здоров'я, її планування, організації та визначення її ефективності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: *теоретичні та практичні основи економіки охорони здоров'я, в тому числі щодо організації надання послуг з медичного обслуговування.*

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Економіка охорони здоров'я» тісно пов'язана з питаннями, компетентностями і навичками, які здобувають студенти при вивченні таких дисциплін, як «Основи менеджменту», «Медичне право України» та «Психологія особистості» та дає можливість студентів набути необхідних знань та навичок для адаптації в сучасному професійному та економічному житті.

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

Загальний підхід: вивчення дисципліни передбачає опанування теоретичних знань та практичних навичок щодо основних понять, категорій, законів та процесів в економіці охорони здоров'я, а також основних напрямів економічного забезпечення діяльності організацій у сфері охорони здоров'я (планування та прогнозування, оплата праці, ціноутворення, маркетинг та маркетингові дослідження ринку, оцінка ефективності та економічний і фінансовий аналіз).

Для успішного проходження курсу студентів необхідно вчасно виконувати всі завдання викладача, при виявленні питань чи проблем з їх виконанням завчасно звертатися до викладача.

Вивчення дисципліни завершується заліком. В процесі вивчення різних

тем студенту доцільно звертати увагу на питання, що виносяться на підсумковий контроль.

МЕТА КУРСУ:

формування у студентів знань з теоретичних основ економіки охорони здоров'я як науки, її законів, закономірностей та особливостей діяльності закладів охорони здоров'я в сучасних економічних умовах, практичних навичок щодо використання основних економічних знань, принципів та методів управління медичним закладом.

Зокрема:

– освоїти теоретичні основи економіки охорони здоров'я: термінологія, закони, методи, принципи, сутність і особливості економічних взаємозв'язків, аналіз діяльності суб'єктів господарювання системи охорони здоров'я, зокрема в сфері медсестринства;

– сформувані практичні навички використання економічних методів та методик під час планування, організації та оцінки діяльності закладів охорони здоров'я, в тому числі у галузі медсестринства.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність				
Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що пов'язані із організацією діяльності сестринської служби медичного закладу, а саме: забезпечувати раціональну організацію праці середнього та молодшого медичного персоналу, підвищення кваліфікації, організувати безперервний професійний розвиток для підлеглих співробітників, сприяти впровадженню у практику нових організаційних форм і технологій діяльності сестринського персоналу, розподіл, зберігання та облік матеріальних ресурсів.				
Загальні компетентності				
ЗК1. Здатність до аналізу та синтезу	+	+	+	+
ЗК2. Здатність дотримуватись етичних та юридичних норм, які стосуються галузей охорони здоров'я.	+	+	+	+
ЗК3. Здатність визнавати принципи наставництва, співпрацювати в команді з іншими фахівцями та робити свій	+	+	+	+

внесок у командну роботу				
ЗК4. Здатність застосовувати методи ефективного спілкування	+	+	+	+
ЗК6. Здатність застосовувати принципи організаційного управління	+	+	+	+
ЗК7. Здатність працювати з фаховою інформацією		+	+	+
ЗК8. Здатність навчатися, здійснювати особистий професійний розвиток та впроваджувати знання у практичну діяльність	+	+	+	+
ЗК10. Здатність до використання інформаційно-комунікаційних технологій	+	+	+	+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності				
ФК1. Здатність до забезпечення управління середнім медичним персоналом з урахуванням нормативно-правових вимог;	+	+	+	+
ФК4. Здатність організувати роботу медичної організації, у тому числі сестринської служби, з урахуванням встановлених норм та правил.	+	+	+	+

ФК7. Здатність аналізувати, вибирати і трактувати отриману інформацію (у т.ч. економічні показники медичної діяльності);	+	+	+	+
ФК12. Здатність адаптувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов	+	+	+	+
ФК13. Здатність провадити професійну діяльність відповідно до потреб здоров'я, культурних цінностей та традицій населення України	+	+	+	+

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Тема 1. Економіка охорони здоров'я як наука і предмет викладання. Здоров'я населення як економічна і соціальна категорія.

Сутність економіки та економіки охорони здоров'я. Сучасні економічні відносини і їх прояв у сфері охорони здоров'я. Економіка охорони здоров'я: методи, мета, завдання та роль курсу в системі вищої школи. Специфіка та механізм дії економічних законів в сфері охорони здоров'я.

Здоров'я населення як економічна категорія. Значення здоров'я населення для держави, її стабільності та розвитку.

Тема 2. Економічна діяльність в сфері охорони здоров'я. Особливості підприємництва в охороні здоров'я.

Інституціональна структура галузі охорони здоров'я. Основні системи охорони здоров'я. Сучасна концепція реформування системи охорони здоров'я. Стратегія розвитку галузі охорони здоров'я. Заклади охорони здоров'я як суб'єкти господарювання. Економічні та правові засади здійснення господарської діяльності. Особливості підприємництва в умовах реформування галузі охорони здоров'я.

Тема 3. Планування та прогнозування в системі охорони здоров'я. Бізнес-планування в медицині.

Сутність планування та прогнозування і їх роль в медицині і охороні здоров'я. Функції та методологія планування діяльності в системі охорони здоров'я. Види і методи планування. Визначення об'ємів медичної допомоги та санітарно-епідеміологічного забезпечення. Стратегічний план медичного закладу, його характеристика і завдання. Зміст та зв'язок стратегічного і оперативного планів лікувально-профілактичних закладів. Система оперативно-календарного планування в системі охорони здоров'я. Методи планування чисельності медичного персоналу.

Суть підприємництва і його особливості в охороні здоров'я. Правові засади підприємницької діяльності в охороні здоров'я. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Бізнес-план як інструмент регулювання підприємницької діяльності. Особливості його розробки та вимоги до оформлення.

Тема 4. Основи фінансового планування в системі охорони здоров'я.

Зміст і значення фінансового менеджменту в охороні здоров'я. Структура фінансової системи країни. Джерела фінансування галузі. Основні фінансові моделі систем охорони здоров'я. Державний бюджет та механізм його формування в Україні. Методика фінансового планування діяльності медичних закладів.

Тема 5. Методи розрахунку оплати праці медичного персоналу.

Сутність та економічний зміст оплати праці. Форми та системи оплати праці, особливості їх застосування в медичній сфері. Порівняльна характеристика методів оплати первинної, вторинної та третинної медичної допомоги. Методика розрахунку заробітної плати медичним працівникам.

Тема 6. Ціноутворення в охороні здоров'я.

Ціна як економічна категорія, її значення для господарської діяльності галузі охорони здоров'я. Види цін в сфері охорони здоров'я. Особливості формування та регулювання цін в системі охорони здоров'я. Розробка цінової стратегії з метою реалізації економічних завдань в медичних закладах, підприємствах.

Тема 7. Ринок послуг охорони здоров'я. Основи маркетингу медичних послуг. Організація маркетингової діяльності.

Закономірності формування, функціонування та особливості ринку охорони здоров'я. Сутність та особливості медичних послуг. Організаційно-економічні та правові методи регулювання ринку медичних послуг. Сутність, головні принципи та функції маркетингу медичних послуг. Складові маркетингової діяльності медичного закладу. Етапи комплексного

маркетингового дослідження ринку медичних послуг. Аналіз можливостей медичного закладу на ринку послуг охорони здоров'я. Реклама. Економічна сутність підприємництва при наданні медичної допомоги.

Тема 8. Методи дослідження ринку охорони здоров'я.

Кон'юнктура ринку послуг охорони здоров'я: попит, пропозиція, ціна, конкуренція. Еластичність попиту за ціною як інструмент раціонального використання обмежених ресурсів галузі. Медичні послуги та їх властивості. Конкуренція, види конкурентних структур. Сутність, принципи, функції, завдання та мета маркетингу. Процес маркетингового дослідження. Аналіз можливостей ринку медичних послуг. Стратегія і тактика маркетингової діяльності. Засоби поширення інформації та оцінка ефективності реклами. Маркетинговий контроль.

Тема 9. Основи медичного страхування і перспективи його впровадження в Україні.

Зміст медичного страхування. Види медичного страхування та особливості їх організації. Економічна сутність медичного страхування. Економічний аналіз систем медичного страхування деяких розвинутих країн. Місце і роль лікаря загальної практики в системі медичного страхування. Організація контролю якості медичних послуг в умовах страхової медицини. Фінансова надійність страховика. Страхові резерви. Методика визначення страхового тарифу.

Тема 10. Ефективність діяльності системи і закладів охорони здоров'я.

Показники і критерії медичної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Соціальна ефективність, її критерії. Визначення і аналіз економічної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я (комерційних та некомерційних). Вивчення економічних збитків при тимчасовій втраті працездатності, що викликана захворюваністю населення та травматизмом. Економічний ефект і економічна ефективність. Прямі витрати та непрямі витрати, що пов'язані з захворюваністю та інвалідністю населення.

Тема 11. Економічний і фінансовий аналіз діяльності закладів охорони здоров'я.

Сутність і значення економічного аналізу для системи охорони здоров'я, медичного підприємства. Методи економічної оцінки як інструмент раціонального використання ресурсів галузі: «мінімізація витрат», «витрати-результативність», «витрати-вигода», «витрати-корисність». Використання результатів економічного аналізу в діяльності закладів охорони здоров'я.

Сутність фінансового аналізу в охороні здоров'я. Аналіз фінансового стану медичного підприємства. Визначення основних показників результативності фінансової діяльності медико-виробничих підприємств з метою прийняття управлінських рішень. Головні фактори підвищення

ефективності діяльності медичного закладу. Оцінка ефективності діяльності медичних закладів.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 223 «Медсестринство»	Рік підготовки
		2-й
		Семестр
		1-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 82	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		2 год.
		Практичні, семінарські
		6 год.
		Самостійна робота
		82 год.
Вид контролю:		
залік		

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
1	2	3	4	5
Тема 1. Економіка охорони здоров'я як наука і предмет викладання. Здоров'я населення як економічна та соціальна категорія.	9	1	-	8
Тема 2. Економічна діяльність в сфері охорони здоров'я. Особливості підприємництва в охороні здоров'я.	9	1	-	8
Тема 3. Планування та прогнозування в системі охорони здоров'я. Бізнес-планування в медицині	7	-	-	7
Тема 4. Основи фінансового планування в системі охорони здоров'я.	9	-	1	8
Тема 5. Ціноутворення в охороні здоров'я.	8	-	1	7
Тема 6. Методи розрахунку оплати праці медичного персоналу.	8	-	1	7
Тема 7. Ринок послуг охорони здоров'я. Основи маркетингу медичних послуг.	8	-	1	7
Тема 8. Методи дослідження ринку охорони здоров'я.	8	-	1	7
Тема 9. Основи медичного страхування	7	-	-	7
Тема 10. Ефективність діяльності системи і закладів	9	-	1	8

охорони здоров'я				
Тема 11. Економічний і фінансовий аналіз діяльності закладів охорони здоров'я.	8	-	-	8
Всього	90	2	6	82

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Економіка охорони здоров'я як наука і предмет викладання. Здоров'я населення як економічна та соціальна категорія.	1
2.	Економічна діяльність в сфері охорони здоров'я. Особливості підприємництва в охороні здоров'я.	1
	Всього лекційних годин	2

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основи фінансового планування в системі охорони здоров'я.	1
2.	Ціноутворення в охороні здоров'я.	1
3.	Методи розрахунку оплати праці медичного персоналу.	1
4.	Ринок послуг охорони здоров'я. Основи маркетингу медичних послуг. Організація маркетингової діяльності в стоматології.	1
5.	Методи дослідження ринку охорони здоров'я.	1
6.	Ефективність діяльності системи і закладів охорони здоров'я.	1
	Всього годин практичних занять	6

Самостійна робота

	Назва теми	Кількість годин
1.	<i>Економіка охорони здоров'я як наука і предмет викладання. Здоров'я населення як економічна та соціальна категорія.</i> Опрацювання навчальної літератури.	8
2.	<i>Економічна діяльність в сфері охорони здоров'я. Особливості підприємництва в охороні здоров'я.</i> Опрацювання навчальної літератури. Підготовка есе, або доповіді, або аналізу нормативних документів.	8
3.	<i>Планування та прогнозування в системі охорони здоров'я. Бізнес-планування в медицині.</i> Опрацювання навчальної літератури. Підготовка індивідуальних завдань.	7
4.	<i>Основи фінансового планування в системі охорони здоров'я.</i> Опрацювання навчальної літератури.	8
5.	<i>Ціноутворення в охороні здоров'я.</i> Опрацювання навчальної літератури.	7

6.	Методи розрахунку оплати праці медичного персоналу. Опрацювання навчальної літератури. Підготовка індивідуальних завдань.	7
7.	Ринок послуг охорони здоров'я. Основи маркетингу медичних послуг. Опрацювання навчальної літератури. Підготовка есе або доповіді.	7
8.	Методи дослідження ринку охорони здоров'я. Опрацювання навчальної літератури. Підготовка індивідуальних завдань.	7
9.	Основи медичного страхування. Опрацювання навчальної літератури.	7
10.	Ефективність діяльності системи і закладів охорони здоров'я. Опрацювання навчальної літератури.	8
11.	Економічний і фінансовий аналіз діяльності закладів охорони здоров'я. Опрацювання навчальної літератури.	8
Всього годин самостійної роботи студента		82

Індивідуальна робота студентів під керівництвом викладача з дисципліни «Економіка охорони здоров'я» проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними; вивчення нормативних документів, рекомендованих для вивчення різних тем дисципліни; виконання індивідуальних завдань, підготовки есе або доповідей.

Методи навчання

Лекції, бесіди, творчі та проблемні дискусії, наочні ілюстрації, обговорення, усні опитування, письмові контрольні роботи, письмові творчі роботи, самостійна робота, робота в групах, ситуаційні завдання, ігрові методи.

Види контролю: поточний та підсумковий.

ОЦІНЮВАННЯ

Формою підсумкового контролю дисципліни є залік, який проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни.

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...». Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 2.

Таблиця 2

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)**

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Проведення та оцінювання підсумкового заняття.

Підсумкове заняття (ПЗ) проводиться згідно з робочою навчальною програмою з дисципліни (далі-РНПД) за розкладом, під час занять.

Методика проведення підсумкового заняття передбачає оцінювання освоєння практичних навичок (критерії оцінювання – «виконав» або «не виконав»). Під час оцінювання знань студента, що входять до даного підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною шкалою, яка рахується як оцінка за ПНД

Оцінка з дисципліни

Оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів ПНД, які переводяться у 200-бальну шкалу ЕСТС (табл.2).

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за вивчення дисципліни – 200 балів, Мінімальна кількість балів становить 120.

Технологія оцінювання дисципліни

Оцінювання результатів вивчення дисципліни проводиться безпосередньо під час заліку. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД і становить min – 120 до max – 200. Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 6.

Таблиця 6

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові заняття, заліки.

Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка **F_x**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку або іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку або іспиту.

Оцінки "**F_x**" або "**F**" ("незадовільно") виставляються студентам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту відповідну оцінку за шкалами (Таблиця 6) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формами: У-5.03А – **залік**.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>)

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» студенти мають отримати оцінку за кожною темою дисципліни.

Якщо студент пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі, якщо студент не здав вчасно індивідуальне завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо студент не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відкладення терміну з обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації чи є сенс продовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку студент має перескласти викладачеві у вільний час викладача і студента, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості студентів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливості та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю.

Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Під час занять студенти мають бути вдягнені в медичні халати (професійний одяг).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;

- пити воду;

- фотографувати слайди презентацій;

- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);

- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої, інші напої окрім води, а також наркотичні засоби;

- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;

- грати в азартні ігри;

- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);

- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Громадське здоров'я: Підручник для студ. вищих мед. навч. закл. /В.Ф.Москаленко, О.П.Гульчій, Т.С.Грузєва [та ін.] – Вінниця: Нова Книга, 2011. – 560 с.
2. Економіка охорони здоров'я: підручник / В. Ф. Москаленко, О. П. Гульчій, В. В. Таран та ін.; під ред. В. Ф. Москаленка. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 288 с.
3. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф.Москаленко [та ін.]; за ред.

4. Москаленко В.Ф. Принципи побудови оптимальної системи охорони здоров'я: український контекст. Монографія. – К.: „Книга плюс”, 2008. – 320с.
5. Москаленко В.Ф., Грузєва Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. – Контраст, 2006,– 296 с.
6. Медик В.А., Юрьев В.К. Курс лекцій по общественному здоровью и здравоохранению:
 Часть I. Общественное здравоохранение. М.: «Медицина», 2003. – 368 с.
 Часть II. Организация медицинской помощи. М.: «Медицина», 2003. – 456 с.
 Часть III. Экономика и управление здравоохранения. М.: «Медицина», 2003. – 392 с.
7. Салтман Р.Б., Дж. Фигейрас Реформи системи здравоохранения в Европе. Анализ современных стратегий: пер. с англ. – М.: ГЕОТАР Медицина, 2000. – 432с.
8. Экономика здравоохранения: учебник / В. Ф. Москаленко, В. В. Таран, О. П. Гульчий и др. / под ред. В. Ф. Москаленко. – Винница: Нова Книга, 2010. – 144 с.
9. Health Economics: textbook / V. Moskalenko, V. Taran, O. Hulchiy [et al] ed by V. Moskalenko. – Vinnytsia: Nova Knyha, 2010. – 112 p.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України – URL: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Сайт Кабінету Міністрів України – URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. – URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
4. Держана служба статистики України. – URL: www.ukrstat.gov.ua
5. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету. – URL: <http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki>
6. Національна бібліотека України ім. В.И. Вернадського. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Національна наукова медична бібліотека України. – URL: <http://www.library.gov.ua>
8. Національна медична бібліотека США. – URL: <http://www.nlm.nih.gov>
9. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. – URL: <http://korolenko.kharkov.com>

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ:

1. Сутність економіки охорони здоров'я і економічних відносин.
2. Які складові частини виділяють в економічній теорії, що вони вивчають, і до якої з них належить економіка охорони здоров'я?
3. Методи економіки охорони здоров'я.

4. Сутність планування і прогнозування, їх завдання.
5. Види планування за часом і спрямованості діяльності.
6. Основні принципи планування в охороні здоров'я.
7. Методи планування, їх сутність.
8. Що таке бізнес-план, як і з якими конкретними цілями він створюється.
9. Вимоги, що пред'являються до бізнес-плану.
10. Джерела фінансування галузі охорони здоров'я.
11. Державний бюджет, механізм його складання і затвердження.
12. Фінансове планування медичного закладу.
13. Сутність заробітної плати і її функції
14. Основна і додаткова зарплата в медичній сфері.
15. Погодинна оплата праці.
16. Відрядна оплата праці.
17. Цілі і завдання маркетингу медичних послуг.
18. Види маркетингу в залежності від пріоритетних завдань та стратегії охоплення ринку.
19. Поняття про рекламу, її форми.
20. Конкурентний і монопольний ринок, їх особливості.
21. Що таке маркетингове дослідження і які основні завдання воно вирішує.
22. «SWOT-аналіз» і його застосування в діяльності закладів охорони здоров'я.
23. Методи маркетингового дослідження: спостереження і опитування.
24. Методи маркетингового дослідження: метод експертних оцінок, бенчмаркінг.
25. Сутність ціни та її функції. Ціноутворення.
26. Види ціноутворення, їх характеристика.
27. Регулювання ціноутворення, способи державного впливу.
28. Прямі та непрямі витрати при ціноутворенні.
29. Медичне страхування та страхова медицина, їх мета.
30. Суб'єкти медичного страхування.
31. Тариф добровільного медичного страхування і фактори, які на нього впливають.
32. Що таке ефективність? Її значення в ринковій економіці? Види ефективності в охороні здоров'я.
33. Медична та соціальна ефективність. Наведіть приклади.
34. Що таке економічна ефективність? Наведіть приклади.
35. Дайте визначення економічного аналізу. Основні методи економічного аналізу.
36. Завдання економічного аналізу результатів господарської діяльності медичного закладу.
37. Умовно-постійні витрати і умовно-змінні витрати. Їх значення в забезпеченні ефективності роботи організації.
38. Перерахуйте ресурси здоров'я, що таке фінансові та матеріальні

ресурси.

39. Дайте визначення поняттю «Бухгалтерський баланс». З яких частин він складається і яке його значення для фінансового аналізу?

40. Рентабельність: її сутність та визначення.